

М.С.Слободяника, Г.М.Швецова-Водка зауважує на необхідності точнішого окреслення змісту теорії документальних комунікацій, теорії документних потоків, документного фондознавства. (Див.: Швецова-Водка Г.М. Документознавство : навч. посіб. – К. : Знання, 2007. – С. 194-195).

⁶²Швецова-Водка Г.М. Документознавство : навч. посіб. / Г.М.Швецова-Водка. – К. : Знання, 2007. – С. 196.

⁶³Там само. – С. 196.

⁶⁴Там само. – С. 197.

⁶⁵Там само. – С. 205.

⁶⁶Там само. – С. 197-207.

⁶⁷Там само. – С. 200.

⁶⁸Там само. – С. 201.

⁶⁹Там само. – С. 199.

⁷⁰Виноградова Е.Б. Зачем книговедению документологическая линейка / Е.Б. Виноградова // Науч. и техн. б-ки. – 2006. – № 2. – С. 82-86; Добровольский В.В. Грустные результаты беспредметной дискуссии : (по поводу публикаций Ю.Н. Столярова в сб. "Науч. и техн. б-ки", 2004, № 4) / В.В. Добровольский // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 4. – С. 92-98; Низовой Н.А. Борьба за научную истину или за место под солнцем? : научные и нравственные аспекты дискуссии между книговедами и документоведами / Н.А. Низовой // Библиография. – 2006. – № 5. – С. 39-51; Полтавская Е.И. Стоит ли ломать копья? (в продолжение дискуссии по сущностным вопросам библиотековедения) / Е.И. Полтавская // Библиотековедение. – 2004. – № 4. – С. 42; Разъяснения даны. Вопросы остались / Ю.Н. Столяров // Науч. и техн. б-ки. – 2005. – № 4. – С. 99-102; Его же. О дисциплинах общепрофессионального и специального циклов в проекте учебного направления "Библиотечно-информационная деятельность" // Науч. и техн. б-ки. – 2004. – № 4. – С. 13-19 та ін.

⁷¹Касперський Е. Література. Теорія. Методологія / Е. Касперський // Література. Теорія. Методологія / пер. із пол. С. Яковенка ; упоряд. і наук. ред. Д. Уліцька. – К. : Вид. дім "Києво-Могилян. акад.", 2006. – С. 28.

⁷²Кушнарченко Н.Н. Документоведение : учеб. – 2-е изд., перераб. и доп. / Н.Н.Кушнарченко. – К. : Знання, 2000. – 460 с.

⁷³Швецова-Водка Г.М. Документознавство : навч. посіб. / Г.М.Швецова-Водка. – К. : Знання, 2007. – С. 207-215.

⁷⁴Там само. – С. 214-215.

⁷⁵Там само. – С. 217-371.

⁷⁶Там само. – С. 15-180.

⁷⁷Там само. – С. 100-101.

⁷⁸Швецова-Водка Г.М. Вступ до бібліографознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г.М.Швецова-Водка / РДГУ. – К. : Кондор, 2004. – 217 с.; Її ж. Бібліографічні ресурси України : загальна характеристика : навч. посіб. / РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2000. – 206 с.; Її ж. Загальне бібліографознавство : навч.-метод. посіб. / РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2003. – 168 с.; Її ж. Документознавство : навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 398 с. – (Сер. "Вища освіта XXI ст.") та ін.

УДК 001.5+001.8

СИСТЕМА НАУКОВО-ГАЛУЗЕВИХ КОМУНІКАЦІЙ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ

Г.В.Шемаєва

Актуальність дослідження комунікацій в системі наукових галузей пов'язується з розширеними уявленнями науки за галузевою ознакою.

Ключові слова: система наукової комунікації, галузевий принцип розвитку, бібліотека в системі наукової комунікації, еволюція наукової взаємодії.

The Urgency of research of communications in system of scientific branches is caused by the expanded representations of a science to a branch attribute.

Особливістю сучасної науки є диференціація та інтеграція наукових галузей. З одного боку, продовжується виділення окремих нових дисциплін і спеціальностей, а з іншого – виникають мегадисципліни, що включають низку наукових дисциплін, спеціальностей і дослідницьких сфер. Водночас галузевий образ науки є одним із найпоширеніших аспектів її сприймання у суспільстві. За галузевим принципом відбувається організація наукових установ, будується система освіти, здійснюється підготовка кадрів, відбувається захист дисертаційних робіт, визначається інтелектуальний потенціал регіонів, окремих країн, встановлюються взаємозв'язки науки з суспільством, відбувається самоідентифікація кожного вченого, наукове співтова-

риство в цілому розділяється за галузевою ознакою. Пріоритети міжнародних наукових програм визначаються також за галузевою ознакою. Відповідно до галузевої організації науки формується її комунікаційна система, яка є одним із головних механізмів розвитку науки. Саме на дисциплінарному рівні здійснюється синтез когнітивних та соціальних аспектів наук.

Тому метою статті є обґрунтування актуальності наукового дослідження системи науково-галузевих комунікацій.

Науково-галузеві комунікації об'єднують вчених на основі єдності дисциплінарної науки. Це в першу чергу єдність та взаємодія предметно-змістовного, соціально-комунікаційного, соціально-організаційного та особистісно-психологічного факторів.

Наукові комунікації взагалі та комунікації вчених в окремих галузях наук є об'єктом дослідження вчених різного спрямування: соціологічного, філософського, психологічного, лінгвістичного, інформаційного, бібліотечнознавчого тощо. Вважається, що об'єктом спеціального аналізу комунікації в науці стали 1960-80-х рр. Це пов'язується з поширенням досліджень за двома напрямками: вивчення комунікацій вчених на основі документних засобів (формальні комунікації) та дослідження неформальних процесів у наукових комунікаціях (безпосередній обмін досвідом, листування, конференції тощо) [8]. Серед проблем у сфері неформальної наукової комунікації значна увага приділяється вияв-

ленню різниці у застосуванні неформальних комунікацій між фахівцями різних наукових галузей та вивченню факторів, що впливають на такі відмінності. Вивчення формальних наукових комунікацій того періоду спрямоване на встановлення взаємозв'язків між характером наукової дисципліни і визначальними в ній формами комунікацій; аналіз особливостей міждисциплінарних засобів комунікацій. Водночас на основі кількісної оцінки когнітивного стану різних наукових галузей були започатковані порівняльні дослідження, зокрема зарубіжними авторами М.Полані, Т.Куном, Дж. Займаном, розвинуті С.Коул, Дж.Р. Коул, Л.Дітріхом та іншими [6; 10; 12; 23].

Дослідники наукових комунікацій, як правило, зосереджують увагу на вивченні їхніх особливостей у галузі природничих, технічних та гуманітарних наук. Зокрема, в другій половині 60-х рр. Центр досліджень НК (США) провів вивчення впливу комунікаційної активності вчених у зазначених галузях [8]. Співставлення результатів аналізу дозволило авторам визначити моделі руху інформації та механізми її розповсюдження і споживання, залежно від специфіки наукових галузей. Цього часу встановлюється залежність комунікаційного навантаження на ті чи інші канали від особливостей розвитку кожної галузі науки [3]. Існування різниці в частоті використання формальних і неформальних джерел інформації від обсягу контактів усередині науково-дослідницької установи та за її межами в різних галузях науки доведено

також Н.Сторером [26]. Ним виявлені основні відмінності між різними галузями, зокрема фізичних, математичних, біологічних та соціальних наук, до яких він відніс різницю між сукупністю знань у кожній галузі, відмінності в соціальному контексті дослідницької роботи, організаційні та соціально-психологічні особливості. Поміж тим, слід зауважити, що, залежності від особливостей кожної галузі, їхні вчені надають перевагу тим чи іншим формам, каналам і способам наукової взаємодії. Це залежить від епістемологічних основ кожної галузі, від її внутрішньої структури, від взаємозв'язків між теоретичним та емпіричним змістом наукової роботи, від соціально-психологічних процесів у середині наукових товариств різних галузей, а також від особливостей інформаційно-бібліотечного забезпечення кожної галузі.

Останнім часом піднімаються проблеми розробки карти науки, до яких відносять поняття окремої наукової галузі, виділення найзагальніших типів наук, розробку загальної системи координат для карти науки. Вирішення зазначених питань дозволило російському досліднику В.П.Леонову виділити 6 загальних типів наук [13].

Розгортання досліджень у науці із застосуванням системного підходу, розвиток інформаційних технологій відобразилося на поглибленому вивченні внутрішніх механізмів структурної взаємодії наукових галузей, конкретизації закономірностей функціонування і розвитку наукових комунікацій у конкретному соціокультурному середовищі, природі комунікаційних актів, характері взаємодії різних факторів еволюції. Серед дослідників, які вперше здійснили подання системного уявлення про наукові комунікації, велика заслуга належить російським вченим А.І.Михайлову, А.І.Чорному, Р.С.Гіляревському [18]. Вони започаткували новий етап у розвитку уявлень про наукові комунікації – інформаційно-системний, завдяки якому відбулося формування нового погляду про комплексний характер наукових комунікацій як системи. Система наукових комунікацій розглядається як складний багатокомпонентний процес, що поєднує в собі форми, види, канали, засоби комунікації

та суб'єктів наукової комунікації.

До галузових особливостей можна віднести те, що предметна єдність галузевої науки забезпечується передусім масивом публікацій. На їхній змістовній основі будуються комунікації працівників конкретної галузі між собою, а також встановлюються відносини галузевої науки з іншими галузями та соціумом взагалі. На науково-галузові комунікації впливають форми наукової діяльності, методи та методики, структура науки, міжнародні зв'язки, участь у національних та міжнародних проектах. Галузеві особливості комунікацій вчених із точки зору функцій різних типів публікацій розкриває Е.М.Мирський [17]. Зокрема ним визначається, що через зміст підручників відбувається транспортування інформації на зовнішні для галузі сфери діяльності, в той час як монографії, огляди, статті виконують функції внутрішніх комунікацій. Із зазначеною думкою можна погодитися, оскільки дійсно підручники і посібники мають значно більше поширення і використовуються представниками різних галузей. На специфічну роль підручників у системі наукових комунікацій звертають також увагу Б.Больцано, С.Г.Кулешов, А.А.Корінний О.П.Огурцов та інші [9; 11; 21; 22]. Зокрема ще Б.Больцано пов'язував комунікаційну функцію підручника із засобами, що використовуються в підручнику (порівняння, визначення, опис, доказ, приклади тощо); з типами судження (істотні, випадкові, допоміжні); з правилами, що застосовуються для поєднання різних поглядів [21]. Поміж тим, монографії, огляди та статті, на яких зупиняються дослідники, також можуть деякою мірою розширювати галузеві комунікації, хоча вони й визначають комунікації, передусім, у межах окремих наук.

Визначальну роль у процесі наукової комунікації відіграють періодичні видання, які засновуються, передусім, за дисциплінарною чи галузевою ознакою. Вони мають перевагу в науковому співтоваристві внаслідок того, що публікація в журналі дозволяє вченому брати участь у наукових дискусіях, заявляти пріоритет на наукове відкриття, одержувати доступ до необхідної наукової інформації. В одних випадках публікація в журналі дозво-

ляє автору створювати нові інформаційні повідомлення, формувати нове знання, в інших – дає змогу зрозуміти, декодувати вже існуючі. Наукові журнали сприяють утвердженню пріоритетних цілей науково-дослідницької діяльності; забезпечують наукову спільноту, а також усіх зацікавлених, новинами щодо вітчизняних та зарубіжних наукових розробок; концентрують матеріали за темами, проблемами, які за інших обставин могли б бути розпорощеними в індивідуальних працях; дозволяють знайомитися із перебігом певних наукових досліджень ще до їхнього завершення; сприяють розвитку науки, забезпечуючи оперативну актуалізацію наукових доробок; спонукають учених до публікацій своїх праць; слугують своєрідним науковим форумом для безперервної критичної оцінки наукових гіпотез і теорій. Питання різних аспектів періодичних видань у системі наукових комунікацій порушують дослідники протягом значного періоду [1; 2; 7; 8; 9; 13; 18].

Для вивчення комунікацій у конкретній галузі науки важливим є застосування методів бібліометрії та наукометрії. Метод цитат-індексу, цитат-поведінки вчених, аналіз взаємного цитування, подвійного цитування та інші різновиди застосовують дослідники для вивчення наукових комунікацій. Особливий вплив на розвиток таких досліджень мали праці Д.Прайса, Ю.Гарфільда, ідеї яких були розвинуті В.В.Налімовим, Г.М. Добровим та доповнені І.В.Маршаковою [5; 13; 19; 24]. Огляд робіт українських науковців, присвячених наукометричній та бібліометричній проблематиці, здійснено А.Н.Луговим [14].

Спеціальним органом суспільства, в якому відбувається переформування соціального замовлення на комплексну дослідницьку програму, є наукове співтовариство. Воно в свою чергу складається з науково-дисциплінарних або науково-галузевих співтовариств, на здійснення комунікацій в яких значно впливають соціально-психологічні особливості кожного вченого та окремих їхніх груп. Соціально-психологічні аспекти наукових комунікацій пов'язані також з тим, що для кожного вченого в першу чергу характерними є комунікації всередині галузі, а потім – на міжгалузевому

та інших рівнях взаємодії. Дослідження Р.С.Мікулінського, М.Г.Ярошевського та багатьох інших вчених характеризуються поєднанням психологічного, соціального та предметно-логічного підходів для визначення принципів наукової діяльності [16, 25].

Для зрозуміння комунікаційних процесів дослідники використовують різні моделі наукових комунікацій. До їхнього вивчення та дослідження процесу наукових комунікацій звертається зарубіжний дослідник У.Дін [4]. Здійснюючи характеристику різних моделей комунікації на засадах огляду публікаційних джерел, він подає їхню систематизацію від математичної моделі Шеннона та моделі процесу наукової комунікації Р.Дж. Хілза до моделі інформаційної експертної системи. Сам процес наукових комунікацій розглядається з трьох точок зору: учасники, засоби, бібліометричні методи [4]. Найближчою до зрозуміння системи науково-галузевих комунікацій є модель Р.Дж. Хілза, в якій до основних компонентів віднесено вченого як виробника і споживача інформації, наукові товариства, видавців, бібліотечних працівників, продукти, вплив нових комунікаційних технологій. Із позицій такої моделі становлення і розвиток системи науково-галузевих комунікацій пов'язані з процесом когнітивної інституалізації результатів наукової діяльності та соціальної інституалізації. В такому разі до завдань дослідження системи науково-галузевих комунікацій можна віднести:

- виділення окремих наукових напрямів як когнітивної складової галузі;
- організація навчання за окремими дисциплінами, що складають основу галузі;
- створення галузевих наукових товариств;
- заснування спеціальних наукових журналів;
- започаткування галузевої бібліографії;
- формування спеціальних організаційних структур – інститутів, факультетів, кафедр, лабораторій тощо;
- створення галузевих бібліотек.

Особливості кожної галузі впливають також на формування системи наукових комунікацій як в середині галузі так і поза її межами, зокрема з іншими галузями, з еко-

номікою, політикою, взагалі з суспільством. На відміну від зарубіжних філософів, соціологів та інших дослідників, які акцентують увагу на належність наукових досліджень до соціально-політичний контексту, на комунікаціях науки і технологій, російський дослідник О.П.Огурцов на історико-культурній основі порушив проблеми відношення науки і влади, обґрунтував науку як одну з форм влади, розглянув владні відношення всередині наукового співтовариства та поза його межами [22]. Це свідчить про розширення наукових підходів до вивчення системи наукових комунікацій. Лише розкривши складні внутрішні взаємозв'язки елементів та її зв'язки з іншими структурами соціуму, можна зрозуміти як всю систему, так і її частини. Вивчення внутрішніх механізмів структурної взаємодії дозволяє конкретизувати закономірності функціонування і розвитку науково-галузових комунікацій у конкретних соціокультурних середовищах, ґрунтовніше розглянути природу внутрішніх і зовнішніх комунікаційних актів, виявити характер взаємодії різних факторів еволюції. Вивчення зовнішніх аспектів системи науково-галузових комунікацій дозволяє розкрити взаємний вплив наукових комунікацій різних галузових систем та зовнішнього середовища.

Наукові уявлення про комунікації в умовах електронного оточення поповнюються новими даними. Розширилися пошуки особливостей комунікацій у різних наукових галузях, оскільки всередині наукового мереженого співтовариства формуються групи в рамках певної галузі, певного предмета чи окремого проекту. Це аналіз неформальних контактів серед вчених, що працюють в одній тематичній галузі [7], мережеві форми взаємодії [1, 28]. Основні проблеми системи наукових комунікацій в умовах електронного оточення визначаються предметною складністю, глобальністю, нелінійністю. Якщо моделі традиційних комунікацій мали лінійний характер, в яких увага акцентувалася на різних засобах (статті, журнали, монографії), учасниках (вчені, організації), функціях (меморіальна, інформаційна, пізнавальна тощо), то в сучасних умовах поступово поширюються моделі нелінійного характеру [2]. В нелінійних систе-

мах можуть виникати як постійні (сталі) зв'язки та взаємозв'язки, так і тимчасові. Завдяки останнім нелінійні моделі комунікацій мають більш високий рівень організації, що полягає в актуалізації окремих елементів в той чи інший час поряд з існуванням потенційних зв'язків. Таким нелінійним комунікаціям сприяють сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології, зокрема Інтернет визнається багатьма вченими як принципово новий інструмент для здійснення наукових комунікацій. Російськими та зарубіжними дослідниками визначаються типи мережевих інформаційних ресурсів; розкривається роль нових моделей наукових комунікацій; зокрема електронних бібліотек, репозитаріїв, електронних журналів; характеризуються особливості та форми взаємодії професійних співтовариств у віртуальному просторі; визначається роль бібліотек у системі електронної комунікації вчених [1, 27]. На важливе місце бібліотек у системі наукових комунікацій звертають увагу як бібліотечознавці, так і дослідники у сфері інформатики, науки, наукознавства. Роль і значення бібліотек як одного з основних учасників системи наукових комунікацій в різні періоди досліджували Дж. Блед-жн, Р.С. Гіляревський, Р.Клут, М.С. Слободяник, Е.Л.Шапіро та багато інших. На значення наукової бібліотеки в інформаційній інфраструктурі науки вказують провідні вітчизняні науковці: О.С.Онищенко, В.О.Іль-ганаєва, Л.Й. Костенко, російські дослідники – Г.Ф.Гордукалова, О.П.Коршунов, О.Л.Лаврик, Н.А. Сляднева, А.В.Соколов. Різні аспекти формування загальнодержавної інформаційно-комунікаційної системи освіти та науки, створення та розвитку національних інформаційних ресурсів, оптимальні методи організації доступу до світових наукових електронних ресурсів пропонують українські та зарубіжні дослідники Ю.М.Арський, В.М.Горовий, О.М.Зусьман, С.А.Іванов, В.П.Леонов, Л.І.Фі-ліпова, Р.Н.Хенцлер та багато інших [27].

Істотні зміни в уявленнях про систему наукових комунікацій останнім часом полягають також у тому, що до засобів документної комунікації відносять не лише результати досліджень, але й матеріали архівів електрон-

ної пошти, дискусійних груп, форумів тощо та зв'язки між зазначеними формами взаємодії та відповідними науковими документами [1]. Тобто, електронні канали, засоби і форми розширюють комунікації сучасних учених. Окрім того, дослідниками відзначається, що нові електронні моделі враховують позатекстові потреби вчених та спираються на нові принципи міжособистісної наукової комунікації. Це повністю співпадає з нашою думкою щодо здійснення впливу електронних каналів і засобів на систему наукових комунікацій, на зміну ролі бібліотек у цій системі. Ієрархічно організовані наукові комунікації змінюються на нові моделі, що вирізняються поєднанням лінійного та нелінійного подання інформації.

Отже, наукові комунікації кожної галузі як і інші соціальні явища мають конкретно-історичний характер. Соціальний феномен науково-галузевих комунікацій проявляється під час здійснення предметно-наукової діяльності. Акт комунікації є завжди включеним у реальний комунікативний зв'язок, який формує установки, норми, еталони пізнавальної та комунікаційної діяльності вченого. Комунікація всередині галузі встановлює галузеву ідентичність, ідентифікує і поширює її інтелектуальний зміст. Комунікація за межами галузі імпортує ідеї та інформацію в національну та міжнародну інтелектуальну базу. Тому важливим є вивчення комунікацій не лише всередині галузевих дисциплін, між різними рівнями окремої галузі, але й дослід-

ження відносин між вченими і споживачами наукового знання як всередині науки, так й поза її межами, виявлення внутрішніх і зовнішніх особливостей системи науково-галузевих комунікацій.

Нагальним завданням дослідження є визначення основних рис становлення і розвитку системи науково-галузевих комунікацій, її особливостей в умовах історико-культурного середовища України, встановлення феноменологічних ознак нової соціально-комунікаційної ситуації в науці, обґрунтування ролі і значення електронних ресурсів бібліотек у системі наукових комунікацій.

Використана література

1. Библиотека в эпоху перемен: философско-культурологические и информационные аспекты : информ. сб. (дайджест). – М. : Рос. гос. б-ка, 2005. – Вып. 4 (28): Профессиональные коммуникации в информационном обществе. – 156 с.
2. Вызов познанию: стратегии развития науки в современном мире : сб. трудов / отв. ред. Н.К. Удумян. – М. : Наука, 2004. – 475 с.
3. Гриффит Б.Ч. Сети неформальной коммуникации среди продуктивных ученых / Б.Ч.Гриффит, А.Дж. Миллер // Коммуникации в современной науке : сб. переводов / под ред. С.М.Мирского, В.Н.Садовського. – М. : Прогресс, 1976. – С. 155-181.
4. Дин Ю. Научная коммуникация и библиометрия. Ч.1. Модель научной коммуникации. Обзор литературы / Ю. Дин // Международный форум по информ. и докум. – 1998. – Т. 23. – № 4. – С. 16-23
5. Добров Г.М. Наука о науке / Г.М.Добров. – 3-е изд., доп. и перераб. / отв. ред. Н.В.Новиков. – К. : Наук. думка, 1989. – 304 с.
6. Займан Дж. Информация, связи, знание / Дж. Займан // Успехи физ. наук. – 1970. – Т. 101. – № 1. – С. 54-55.
7. Иванов С.А. Исследование публикаций, объединенных одной тематикой / С.А.Иванов // НТИ. Сер. 2. – 1986. – № 12. – С. 2-26.
8. Коммуникации в современной науке : сб. переводов / под ред. С.М.Мирского, В.Н.Садовського. – М. : Прогресс, 1976
9. Коренной А.А. Информация и коммуникация / А.А. Коренной. – К. : Наук. думка, 1986. – 144 с.
10. Коул С. Измерение когнитивного состояния научных дисциплин / С. Коул, Дж. Р.Коул, Л.Дитрих // Научная информация и система научных коммуникаций : реферативный сб. – М., 1981. – С. 166-177.
11. Кулешов С.Г. Исторична та сучасна класифікація наукових комунікацій / С.Г. Кулешов // Наука та наукознавство. – 1994. – № 1-2. – С. 109-116.
12. Кун Т. Структура научных революций : пер. с англ. / Т. Кун. – М., 1975. – 288 с.
13. Леонов В.П. Карта науки / В.П.Леонов // Наука та наукознавство. – 2007. – № 3. – С. 66-73.
14. Луговой А.Н. Публикационная активность украинских ученых (наукOMETрический анализ за период 1992-1998 гг.) / А.Н.Луговой // Наука та наукознавство. – 2000. – № 1-2. – С. 175-181.
15. Маршакова И.В. Система цитирования научной литературы как средство слежения за развитием науки / И.В.Маршакова. – М. : Наука, 1988. – 371 с.
16. Микулинский Р.С. Очерки развития историко-научной мысли / Р.С. Микулинский. – М. : Наука, 1988. – 384 с.
17. Мирский Э.М. Междисциплинарные исследования и дисциплинарная организация науки / Э.М.

Мирский. – М. : Наука, 1980. – 304 с.

18. Михайлов А.И. Информатика и научные коммуникации / А.И.Михайлов, А.И.Черный, Р.С.Гиляревский. – М. : Наука, 1976. – 430 с.

19. Налимов В.В. Наукометрия: Изучение развития науки как информационного процесса / В.В. Налимов, З.М. Мульченко. – М. : Наука, 1969. – 192 с.

20. Научная информация и система научных коммуникаций: реферативный сб. – М., 1981.

21. Огурцов А.П. Дисциплинарная структура науки: ее генезис и обоснование / А.П.Огурцов. – М. : Наука, 1988. – 256 с.

22. Огурцов А.П. Научный дискурс: власть и коммуникация (дополнительность двух традиций) / А.П. Огурцов // *Философские исследования*. – 1993. – № 3. – С. 12-59.

23. Полани М. Личностное знание: На пути к посткритической философии / М.Полани. – М. : Прогресс, 1985. – 344 с.

24. Прайс Д.Дж. Тенденции в развитии научной коммуникации – прошлое, настоящее, будущее / Д.Дж. Прайс // *Коммуникации в современной науке : сб. переводов / под ред. Э.М.Мирского, В.Н.Садовского*. – М. : Прогресс, 1976. – С. 93-109.

25. Социально-психологические проблемы науки / под ред. М.Г.Ярошевского. – М.: Наука, 1973. – 252 с.

26. Сторер Н. Отношения между научными дисциплинами / Н.Сторер // *Научная деятельность: структура и институты*. – М. : Прогресс, 1980. – С. 56-106.

27. Шемаева Г.В. Сучасний стан інформаційного забезпечення науки: теоретико-методологічні підходи / Г.В.Шемаева // *Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр.* – 2008. – Вип. 23. – С. 125-132.

28. Crawford S. Y. From Print to Electronic: The transformation of scientific communication / S.Y. Crawford, J.M. Hurd, A.C. Weller. – N.-Y.; Medford: Information Today, Inc., 1996. – 117 p.

Приблизно чверть століття освітня і наукова діяльність – принаймні у Західній Європі – практично немислима без використання інформаційних ресурсів у комп'ютерних системах і мережах, поміж тим більша частина запитів спрямована на пошук документів. Водночас – протягом останніх 25 років – керування великими західноєвропейськими бібліотеками здійснюється, зазвичай, з використанням програмних засобів. Нині важко сказати, який із двох наведених фактів став причиною, а який – наслідком. Обидві тенденції зумовили тривалу розробку і зрештою створення програмного продукту, витратного за часом і матеріальними інвестиціями. Ідеться про інструменти автоматичної систематизації, котрі нині використовуються як для фізичного упорядкування друкованих джерел на бібліотечних полицях, так і для забезпечення комп'ютерного доступу до змісту джерел із метою пошуку в них потрібної

ПРЕДСТАВЛЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ В РЕЖИМІ ОНЛАЙН: СТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МЕРЕЖІ БІБЛІОТЕК

Манфред Хауер

Автор представляет онлайн-сервис "dandelon.com", основанный на новой технологии размещения, поиска и представления литературных источников (фрагментов и полнотекстовых версий) в сети Интернет. Сервис позволяет легко интегрировать электронные ресурсы библиотек в глобальную сеть и удовлетворяет специфические поисковые запросы благодаря оригинальным алгоритмам контент-анализа и информационного поиска в сети. Проект развивается как общеевропейский (перевод запроса на 25 языков, 24-язычный интерфейс, в т.ч. русский, украинский), в настоящее время в нём представлены преимущественно фонды научных библиотек от Норвегии до Италии.

Ключевые слова: библиотечные электронные системы, электронные информационные ресурсы, информационный поиск, dandelon.com, IntelligentSEARCH, IntelligentCAPTURE mobile.

The author presents on-line-service of "dandelon.com", based on new technology of placing, search and presentation of literary sources (fragments and fulltext versions) in the Internet. Service allows easily integrating the electronic resources of libraries in the global network and satisfies specific searching queries due to the original algorithms of content analysis and information search in the network. A project develops as European (translating of query into 25 languages, 24-language interface, including Russian, Ukrainian), it presents the funds of scientific libraries mainly from Norway to Italy.